

Димитар МИРЧЕВ

"Demokrat i jat a e dogovor na narodot so liderite!"

Веќе се зад нас и надминати прашањата дали беа потребни вонредни избори или не, дали токму сега ни требаа, дали беа резултат на неприемот во НАТО во Букурешт или на доцнењето на реформите за преговорите со ЕУ? Или, пак, беа чисто последица на оценката на власта дека опозицијата е на најниската гранка, на колена, и дека треба да се дотолчи?

Стручните мислења дека изборите сега се потребни, сепак претежнаа во оценката на ризиците дека, на пример, може да запрат преговорите со Грците, па за тоа да нè обвинат нас, дека ќе се изгуби многу време потребно за европските реформи што ќе ни го забави акцесискиот процес и наесен добивањето термини за преговори; ништо помалку не се стравуваше од неповолна оценка на ЕУ и на НАТО за пребрзните избори.

Па, сепак, ништо од тоа. Произлезе дека ЕУ и НАТО, па и СЕ, ОБСЕ и др. се заинтересирани за фер и демократски избори, а не за тоа кога точно да бидат самите избори. Исто така, произлезе дека времето "изгубено" на изборите ќе се дополни повеќекратно доколку се добие Собрание кое ќе биде ефикасно, оперативено, концентрирано на хармо-

ИЗБОРИТЕ ПРОГНОЗАТА: СО ВЕШ

низацијата со европската легислатива, Собрание кое ќе негува нормален демократски однос на власта и опозицијата.

И така се тргна во авантурата наречена Избори 2008! Некои партии, со волја и решителност, некои без волја, од чисто што мораа да ги прифатат, мнозина со страв, неизвесности, со дилеми дали воопшто ќе останат.

Имаше неколку парадокси во односот дали изборите да се поддржат и Собранието да се самораспушти. Опозицијата, што е апсолутно редок, речиси Риплиевски случај во политичката практика, беше против вонредни избори.

наеднаш, излегоа најголеми опоненти на својата сопствена политика и се наместија за носители на кандидатските листи на опозицијата. Некои од лидерите, како Петковски и Андов, помпезно избегаа на минатите избори од партијата на власт, за сега сесрдно да ѝ се приклучат како опозицијата...

Најголемата опозициона партија, пак, која две години фрлаше канонади на

Системско прашање на исходот од изборите е ризикот да се создаде преголема концентрација на власт во една партија и коалиција и тоа за долг временски период, што може значително да ја партизира веќе партизираната држава, да ја наруши рамнотежата на законодавната и извршната власт, и натаму да ја влоши кохабитацијата на претседателот на државата и Владата. Но, може да се случи и да се прецизираат законските одредби за рамнотежа на трите гранки на власта, да се изгласа рационален и европски конотиран Деловник за работа на Собранието, ригорозен Закон за државна и јавна управа и сл., што во голема мерка ќе ги спречи ризиците кои постојат. Освен тоа, во такви услови на власт со солидно парламентарно мнозинство, Европската унија обично ги зајакнува мониторингот и внатрешниот надзор на кандидатките, за да ги превенира евентуалните недемократски ефекти.

Едноставно, сака да си остане опозиција и не сака власт. Истовремено вели: Владината коалиција води катастрофална политика за државните интереси и Владата треба сама да си падне!

Но, како да си падне доколку опозицијата е против избори? Логички тоа значи: во државен интерес е Владата и понатаму да води катастрофална политика, а опозицијата и натаму да се сведува на критика и помош во водењето на таа катастрофална политика.

Вториот парадокс е уште почуден. Во предизборните прегрупирања дел од партиите на владејачката коалиција премина во опозиција, во коалицијата "Сонце". А тие партии, со свои министри, пратенички групи, кадровска инфраструктура итн. беа еден од стожерите на претходната влада и нејзините министерства и проекти: Либералната партија и НСДП

коалиционите партнери на Груевски сега убаво ги смести нивните лидери на своите кандидатски листи.

Некој ќе рече - тоа е политиката, таква е политиката. Не е токму така. Таков е политичкиот неморал, тоа е нестабилниот демократски поредок.

Има и многу други куриозитети: Ромските партии се исподелија на 6-7, кога наеднаш сите се најдоа хомогенизирани, дури и интимизирани во владејачката коалициона опција. Двајца, тројца поранешни пратеници си ја променија не партиската туку етничката боја, само за да останат на кандидатските листи. И така натаму. Сè тоа е дел од балканскиот и македонскиот политичко-рустикален фолклор. Исто како што дел од фолклорот е артилериско-ракетното убедување на избирачите од т.н. албански политички блок да гласаат и посебно да

2008 ГОДИНА

ВЕДРО, НАМЕСТА ТАЧКА МАГЛА

ЕУ и НАТО, па и СЕ, ОБСЕ и други се заинтересирани за фер и демократски избори, а не за тоа кога точно ќе бидат самите избори. Исто така, произлезе дека времето "изгубено" на изборите ќе се дополни повеќекратно доколку се добие Собрание кое ќе биде ефикасно, оперативно, концентрирано на хармонизацијата со европската легислатива, Собрание кое ќе негува нормален демократски однос на власта и опозицијата.

донираат едни против други.

Но, изборите секако ќе се одржат. Тоа се едни од ретките досегашни собраниски избори во Македонија кои не се неизвесни, во кои победникот се знае, избори со кои не може да дојде до некое тектонско поместување на силите, со кои не може да настане некоја радикална промена на внатрешниот развојен курс или надворешно-политичката ориентација, што е добро за стабилноста на државата, за нејзината внатрешна и надворешна позиција, за меѓународниот кредибилитет.

Засега сите рејтинг-анкети зборуваат за високо водство на владејачката партија пред изборите и за многу висок рејтинг на лидерот на таа партија, во споредба со другите. Пропорционалноста меѓу двете главни политички партии во некои анкети дури се 2 : 1 или 2,6 : 1,2. Прашање е само дали владејачката коалиција ќе добие само оперативно мнозинство во Собранието или, пак, комфортно, квалификувано мнозинство, што ќе ѝ овозможи брзи и ефикасни реформи. Второ прашање е со која од албанските партии сепак ќе се создаде коалицијата. Дали со досегашниот партнер или со онаа партија која ќе добие повеќе места во Собранието?

Конечно, системско прашање на ваквиот исход на изборите е ризикот да се создаде преголема концентрација на власт во една партија и коалиција и тоа за долг временски период. Тоа може значително повеќе да ја партизира веќе партизираната држава, да ја наруши рамнотежата на законодавната и извршната власт, и натаму да ја влоши кохабитацијата на претседателот на државата и Владата. Меѓутоа, може да се случи и нешто друго: да се прецизираат законските одредби за рамнотежата на трите гранки на власта, да се изгласа рационален и европски конотиран Деловник за работа на Собранието, ригорозен Закон за државна и јавна управа и сл., што во голема мерка ќе ги спречи ризиците кои постојат. Освен тоа, во такви услови на власт со солидно парламентарно мнозинство, Европската унија обично ги зајакнува мониторингот и внатрешниот надзор на кандидатките, за да ги превенира евентуалните недемократски ефекти.

Во секој случај, стабилниот внатрешен поредок има повеќе шанси да го олесни и поттикне економско-развојниот тренд во државата, да ја консолидира транзиционата преобразба и да ја зајакне нашата преговарачка позиција со Грците, како и со Унијата.